

ZGRADA POŠTE U POŠTANSKOJ ULICI U ZAGREBU

Opatička ulica najduža je ulica na Gornjem gradu u Zagrebu, i svojim smjerom od juga na sjever proteže se uz krajnji istočni obod srednjovjekovnog urbanog naselja **Úslobodnog i kraljevskog grada na zagrebačkomu Griču**. Iznimnu važnost ove ulice potvrđuje činjenica da je ona glavna transverzala prometa koji je tekao od **Kamenitih gradskih vrata na istočnom ulazu u grad do Novih gradskih vrata na sjevernom ulazu u grad, ili obrnuto tim smjerom, tijekom mnogih stoljeća.**

Ime je dobila po opaticama reda sv. Klare koje su došle u Zagreb sredinom 17. stoljeća i tu podigle samostan i crkvu Sv. Trojstva na velikom posjedu s vrtom koji se protezao od tada još neizgrađenih parcela ili tek drvenih kućica (danas na mjestu k. br. 12 i 14) gotovo do najsjevernije točke na Griču, trokatne srednjovjekovne obrambene kule zvane Popov toranj. Izgradnjom ovog arhitektonskog kompleksa ujedno je graditeljski i namjenski definiran gornji, sjeverni dio ulice. Opatička ulica kakvu poznajemo danas zadobila je izgled u 17. i 18. stoljeću kada se na temeljima nekadašnjih bedema podižu kuće i palače za reprezentativno stanovanje plemstva i najuglednijih građana, te zgrada samostana klarisa (danas Muzej grada Zagreba), u Opatičkoj 20.

Ime »Poštanska ulica« (toliko uobičajeno u svim manjim i većim gradovima, koje određuje lokaciju pošte) pojavljuje se početkom 19. stoljeća i u upotrebi je nekoliko desetljeća. Definitivno se gubi 80. godina kada je službeno uvedeno

numeriranje kuća po ulicama, te prema Popisu ulica prema nazivima iz 1878. godine Poštanska ulica više ne postoji. U prvoj se polovini 19. stoljeća cijela ulica zove Poštanska, a kasnije, od sredine stoljeća, ime se odnosilo na njezin južni dio koji je sezao do novoosnovane uličice Dvorski prečac, formirane izgradnjom palače grofa Karla Draškovića 1838. godine na mjestu ruševne crkve samostana klarisa (napuštene 1782. godine po ukinuću ovog reda carskim patentom Josipa II., danas Opatička 18).

Poštanska ulica dobila je ime po zgradi Ces. kr. Poštanskog ureda koji je vodila plemićka obitelj grofova Oršić Slavetički u vlastitoj zgradi na mjestu k. br. 12 i 14 današnje Opatičke ulice. Zgrade izgrađene sredinom 18. stoljeća na istočnom gradskom bedemu došle su u vlasništvo ove obitelji kupnjom 1754. i 1779. godine od grofa Krste Oršića, i od tada su smatrane jedinstvenim objektom. Poslije njegove smrti 1782. godine naslijedio ih je njegov mlađi sin, grof Ivan Nepomuk Oršić. Ovim je vlasništvom Ivan Nepomuk Oršić zadovoljio uvjet bavljenja poštanskim poslom u Zagrebu, te je 1807. godine dobio status poštanskog majstora. Iza njegove smrti, 19. lipnja 1817. godine, posao je naslijedio / preuzeo njegov sin grof Ernest, u istoj zgradi, a od 1831. godine i na novoj lokaciji u zgradi bivšeg samostana klarisa, gdje je pošta ostala do 1851. godine.

U prilog tome govori niz podataka. U svome Dnevniku zagrebački biskup Maksimilijan Vrhovec, pod datumom 18. srpnja 1809. godine, navodi poštansku obavijest potpisanu »Oršić (Ivan Nepomuk), vlastoručno, poštar«. U Zagrebačkom kalendaru za 1812. godinu, u dijelu

Portret Grofa Ivana Nepomuka Oršića Slavetičkog (rad S. Dorffmeistera)

koji se odnosi na organizaciju poštanske službe u Kraljevini Hrvatskoj, u Zagrebu je poštanski majstor Ivan Nepomuk Oršić. Iste godine započinje s pisanjem svojih memoara »Rod Oršića« i njegov stariji brat grof Adam koji kaže za brata da je »vlasnik poštanskog posla u Zagrebu«. Na nacrtu bivšeg samostana klarisa iz 1816. godine, koji se tada pregrađivao za potrebe nove namjene Infanterijske regimente Franza Karla, označena je ulica »Post Gasse« te južna granica ovog terena što je tada graničila s »kućom grofa Oršića« gdje je bila pošta po kojoj ulici nosi ime. No svakako najčvršći dokaz o pošti smještenoj u Oršićevoj zgradi je njeno objavljivanje na

VIKTOR VIDA - SUŽANJ VREMENA

*"Ne znam, što sam, gdje sam, kamo idem,
samo ovo zagonetno tijelo mi je jamac,
da iz Punoće odlomljen bih, ubačen u vrijeme
između Ničega i Svega, potucalo i samac."*

(iz pjesme "Sužanj vremena")

prvom poznatom nacrtu grada Zagreba iz 1824. godine koji je izdao otpravnik poštanskih kola Peter Hailer. U Legendi najvažnijih gradskih objekata pod r. br. 6 navodi se Ces. kr. Poštanski ured u zgradi Oršičevih na Gornjem Gradu, Opatička 12-14, kako je točno i ucrtano. Pod r. br. 11 je njegova postaja otpreme poštanskih kola u Donjem gradu, koju je držao u iznajmljenoj zgradi na istočnoj strani Harmice, danas Gradska štedionica, Jelačićev trg 10. Iste godine, 1824., ponovno u Zagrebačkom kalendaru, navedeni su grof Ernest Oršić, poštanski majstor, i Petar Hailer, otpravnik poštanskih kočija, u svojim službama. U Kalendaru za 1831. godinu i dalje je Ernest Oršić poštanski majstor u Zagrebu, dok je službu Hailerovu sada preuzeo Petar Cubelić.

Na drugom poznatom nacrtu grada Zagreba iz 1845. godine, izdanom u povodu Srpanjskih žrtava na Markovu trgu, upisana je Poštanska ulica (Post Gasse) u svom dužem, južnom dijelu, a ispred tadašnje zgrade pošte u bivšem samostanu klarisa stoji ime Opatička ulica (Nonnen Gasse). I 1857. godine, kada se preuređivala bivša Oršičeva kuća i stara pošta za novog vlasnika Adalberta Schaufa, njegova molba za pregradnju govori o kući u Poštanskoj ulici, tada, na broju 57.

Ovime možemo smatrati zgradu u današnjoj Opatičkoj ulici 12-14 prvom poznatom poštanskom zgradom u Zagrebu, u kojoj su poštanski majstori grofovske obitelji Oršići i Slavetički imali u vlasništvu poštanski posao od 1807. do 1831. godine. Po toj zgradi je i ulica prozvana Poštanskom ulicom ■

Željka Kolveshi

viši kustos Muzeja grada Zagreba

Literatura:

Lelja Dobronić, *Stari planovi Zagreba*, Zagreb 1961.

Lelja Dobronić, *Zagrebački Gornji Grad i Kaptol nekad i danas*, Zagreb 1986.

Velimir Sokol, *450 godina pošte u Zagrebu*, Zagreb, 1979.

Hrvatska književnost u egzilu je novo i zamršeno poglavlje hrvatske pisane riječi našega vremena, o kojoj tek trebamo čuti, upoznati je i književno vrednovati. U vremenima klonuća i kolebanja hrvatski su pjesnici u emigraciji bili često jedino svjetlo i visoki svjetionici vjere u slobodu Hrvatske. Sve su to imena zabranjivana, podcjenjivana i prešućivana od starog režima bivše Jugoslavije.

Jedno od takvih imena hrvatske poezije, jedan od najznačajnijih hrvatskih pjesnika 20. stoljeća, svakako je Viktor Vida, čovjek tragične sudbine, ali iznimno vrijednog književnog djela koje smo od njega baštiniili.

Viktor Vida je rođen na blagdan Andela Čuvara, 2. listopada 1913. u starome hrvatskom gradu Kotoru, gdje je polazio pučku školu. I kada su ga pitali za kraj u kojem je rođen, on napominje da je rođen u Kotoru, "... ali kad me pitaju za zavičaj, kao što prsti traže i otkidaju najljepši cvijet, moja duša odabire Perast. On je grad duše, tužno veselje duše... U njemu sam već od djetinjstva nazreo nužni red sklada, odazive nevidljive geometrije među stvarima. Mi Hrvati s mora poput ostalih Mediteranaca doživljavamo ljepotu kao jednu od prvih stvarnosti, čula zdušno sudjeluju u igri svjetlosti, koja oblikuje stvari...!" Temelj Vidine poezije je djetinjstvo, Perast, koje-

mu Vida duguje osjetljivost za boje, ugodaje i arhitektonske mjere. To su tri glavna potpornja njegove poezije.

1932. Vida je maturirao u Podgorici i odmah nakon završetka srednje škole Vidini roditelji sele u Zagreb, grad koji je Vida zavolio u prvi mah. Upisuje se na Filozofski fakultet u Zagrebu gdje, uz hrvatski jezik i književnost te druge južnoslavenske književnosti, studira talijanski jezik s književnošću, francuski i ruski. Diplomirao je 1937. Iduće godine odlazi kao stipendist Talijanskog zavoda za kulturne veze s inozemstvom u Rim gdje produbljuje svoje poznavanje talijanskog jezika i književnosti. Po povratku 1939. Vida je zaposlen kao knjižničar u Istituto di Cultura Italiana u Zagrebu. Rat ga zatiče na mjestu profesora na Prvoj muškoj realnoj gimnaziji u Zagrebu, a ujedno je i suradnik Romanskog seminara Filozofskog fakulteta. U to nemirno vrijeme Vida odlazi 1942. u Italiju, prvo u Veneciju, a onda u Rim, gdje se zapošljava u Agenzia Giornalistica Italo-Croata. Ta se agencija zatvara već 1943. pa je Vida s obitelji prisiljen na kojekakve načine preživljavanja i životarenje. Tek 1946. postaje činovnikom Pontificia Commissione u Rimu. Čest je gost kavana "Grece" gdje se upoznaje i polemizira s mnogim poznatim talijanskim književnicima. Od rujna 1947. do siječnja 1948. držao je predavanja iz hrvatske i talijanske književnosti na hrvatskoj izbjegličkoj gimnaziji u Bagnoliju kod Napulja.

Zajedno sa svojom malom obitelji Vida parobrodom Santa Cruz putuje u Argentinu, kamo stiže početkom 1948. Tu je okusio svu gorčinu emigrantskog kruha, potucao se od nemila do nedraga, radio svakojake poslove, jedan gori od drugoga, životario sve teže i neugodnije,